

Uhorské kráľovstvo bolo naším domovom, ktorý sme pomáhali zakladať, a ktorý nás ako národ zachoval

Matej Gavlák

16. novembra 2021 ✚ *História*

Zdroj: Flickr

Myslím, že v dnešnej dobe už naša spoločnosť nevníma svoje vlastné uhorské a habsburské dejiny tak negatívne, ako tomu bývalo v minulosti. V podstate sa prijal akýsi konsenzus, že Uhorsko bolo domovinou Slovákov, v ktorej tisíc rokov existovali, aj keď nedokázala plne nahradiť „legendárnu“ Veľkú Moravu, v ktorej sme si boli „sami sebe páni“. Veľkú škvrnu na našom ponímaní Uhorska zanechala násilná maďarizácia, tá však trvala len posledných 50 až 70 rokov jeho existencie.

Uhorské kráľovstvo a neskoršia Habsburská monarchia, ktorej sme boli súčasťou, sú u nás však stále nedocenené. Negatíva sa vyzdvihujú a pozitíva sa zamlčávajú. Uhorsko pritom nebolo akýmsi cudzím štátnym útvarom, v ktorom sme sa nešťastnou zhodou okolností tragicky ocitli, naopak – Uhorské kráľovstvo bolo štátom, ktorý naši dávni predkovia spoluzakladali, a ktorý nás v srdci Európy zachoval ako svojbytný národ až do dnešných dní.

Mladučký kráľ Štefan a rytieri Hunt s Poznanom

Veľká Morava ako štátny útvar sa rozpadla preto, že bola vnútorne slabá a jednoducho už nedokázala existovať v stredovekom svete. Zanikla by tak či tak. Z Veľkej Moravy v podstate vznikli tri nové kráľovstvá – České, Poľské a Uhorské. Naše Uhorské kráľovstvo však nevzniklo zo vzduchu a ešte predtým, než sa ustálilo, muselo bojovať o svoju definitívnu podobu. Tento boj bol krutý a neľútostný: bola to občianska vojna a pôvodne slovanské obyvateľstvo – naši predkovia – si museli dobre rozmyslieť, na koho stranu sa pridajú a koho podporia.

Celé sa to odohralo zhruba takto: na čele konglomerátu kmeňov, z ktorých sa stal neskorší maďarský národ stál náčelník Gejza. Gejza sa spolu so svojím synom Vajkom dali pokrstiť a Vajk prijal meno Štefan. Akt prijatia kresťanstva najvyššími predstaviteľmi kmeňa (či kmeňov) spôsobil roztržku – lebo ani zďaleka nie všetci starí Maďari prijali kresťanstvo a mnohí zostali so svojimi starými bohmi. Podľa pohanských tradícií

sa po smrti náčelníka nemal stať nástupcom na tróne jeho syn, ale ďalší najstarší člen vládnuceho rodu. Kresťania tento princíp neuznávali.

A tak po smrti Gejzu vznikla patová situácia, kedy bol na jednej strane jeho syn Štefan ako legitímny nástupca podporovaný kresťanskou frakciou a na druhej strane stál Kopán – teraz najstarší člen vládnuceho rodu a vodca pohanskej frakcie. Kopán vyhlásil mladučkému a neskúsenému Štefanovi vojnu a zaútočil na jeho územia. Úbohému Štefanovi neostávalo nič iné, len hľadať pomoc u starých a etablovaných slovanských šľachtických rodov ešte z veľkomoravských čias. Jeho novými spojencami sa tak stali slovanské kniežatá Hunt a Poznan, ktoré mali územia na dnešnom južnom, strednom a juhozápadnom Slovensku.

Kresťanské slovanské kniežatá sa ku Štefanovej frakcii pridali a poskytli mu veľkú vojenskú podporu tvorenú naverbovanými vojakmi z ich území. Veľkú časť Štefanových vojsk teda tvorili Slovania... Štefanova armáda definitívne porazila Kopána v bitke pre Vespréme (997) a sám Štefan sa stal zjednotiteľom uhorského štátu, ktorý označoval za „mnohonárodnostný“. Pápež Silvester II. mu poslal dnes už legendárnu zlatú korunu, ktorá sa dnes nachádza v maďarskom parlamente (aj keď podľa niektorých názorov je to koruna až z neskoršieho obdobia). V každom prípade, Štefan bol v zime v roku 1000, alebo 1001 korunovaný za prvého kráľa multietnického Uhorského kráľovstva.

Slováci alebo... Poliaci?

Štefan sa stal veľkým reformátorom a evanjelizátorom svojho štátu. Bežne sa uvádza, že len nadviazal tam, kde skončili Cyril s Metod. Je takmer isté, že na jeho politiku mali nemalý vplyv aj slovanské rody, ktoré mu pomohli zvíťaziť v občianskej vojne. Tiež sa uvádza, že kráľ nosieval kapsičku so slovanským nápisom na znak úcty a vďaky svojim slovanským poddaným. Uhorsko bolo už od počiatku staromaďarsko-slovanským projektom.

Nečakane však došlo k ďalšej vojne a severné Uhorsko – dnešné Slovensko – zabral poľský kráľ Mieško I. a pripojil ho ku svojmu kráľovstvu. Štefanovi trvalo niekoľko desiatok rokov, kým stratené územie získal späť. Je možné predpokladať, že keby uhorský kráľ nezískal dnešné Slovensko naspäť, slovanský národ by sa zo slovanského etnika nikdy nevyvinul. 1000 rokov v Poľskom kráľovstve by z nás takmer určite urobilo súčasť poľského národa, keďže sme etnicky a jazykovo blízky národmi. Tak, ako sú dnes sliezski Poliaci, my by sme boli trebárs karpatskí Poliaci, či podunajskí Poliaci.

Zrejme práve vďaka Uhorsku existuje dnes slovenský národ ako samostatný. Vo všeobecnosti sa predpokladá, že sa Slováci preto zachovali, pretože Slovania nikdy nedokázali splynúť s cudzojazyčným a cudzokrajným staromaďarským etnikom. V hraniciach Uhorského kráľovstva sme sa vďaka našim odlišnostiam vyvinuli ako dva samostatné národy; v nejakom väčšom slovanskom „superštáte“ by sme také šťastie nemali a Slováci by ako osobitý národ skrátka nikdy neexistovali.

Prvý uhorský kráľ, Štefan, bol po svojej smrti vyhlásený za svätého. Stal sa tak veľkým patrónom aj nášho národa a na Slovensku je dodnes množstvo kostolov zasvätených tomuto svätcovi.

Habsburgovci - záchrancovia slovenského národa

Nebyť Uhorského kráľovstva, ktoré sa v tomto období stalo súčasťou väčšej Habsburskej ríše, takmer určite by nás osmanskí Turci zabrali a ťažko predpokladať, ako by sme ako národ prežili. Uhorské kniežatá vlastne

preto prijali Ferdinanda I. Habsburského za svojho vládcu, že mohol viesť mimoriadne nákladnú vojnu proti tureckej hrozbe, ktorú by samostatné Uhorsko nikdy nedokázalo zaplatiť.

A skutočne: boli to Habsburgovci, kto platil nákladné protiturecké obranné pevnosti na juhu dnešného Slovenska; boli to Habsburgovci, kto platil stále vojenské posádky v týchto pevnostiach; a boli to Habsburgovci, kto postavil a vycvičil bojaschopné armády –, keď sa už Turkom podarilo preniknúť až na stredné Slovensko, ako v roku 1663 – a Osmanskú ríšu napokon zatlačil až ďaleko od najjužnejších hraníc Uhorska.

Habsburgovci slovenský národ doslova a do písmena zachránili od železného tureckého jarma, no to nie je všetko.

Na prelome 16. a 17. storočia sa v Uhorsku protestantizmus rozmohol do takej miery, že 9 z 10 obyvateľov krajiny – vrátane horného Uhorska – boli protestanti. V istú chvíľu sa zdalo, že jedinými katolíkmi v celej Habsburskej ríši zostali... sami Habsburgovci. A bola to opäť práve ich morálna, finančná a vojenská podpora, čo zásadným spôsobom pomohlo opätovnej rekatolizácii značnej časti ich ríše (aj keď, samozrejme, šlo o zložitý proces, na čele ktorého stáli hlavne vtedajší biskupi a kardináli, a v prvých radoch boja potom najmä rády). Keby sme aj dnes mali namiesto liberálnej prezidentky a nemastného parlamentu podobne odhodlaného katolíckeho vladára, akým bol taký Ferdinand II. Habsburský, zaiste by bola situácia katolíkov a katolíckej Cirkvi na Slovensku o dosť odlišná.

Uhorsko samo seba vždy vnímalo ako mnohonárodnostný štát. Bohužiaľ, v prvej tretine 19. storočia maďarská vládnuca trieda tento všeobecný pohľad na štát opustila a začala presadzovať ideu jednotného maďarského politického a etnického národa. To bol začiatok konca Uhorského kráľovstva – spoločného domova Maďarov, Slovákov a ďalších národov a národností.

Uhorské kráľovstvo však napriek všetkému bolo po stovky rokov skutočne naším domovom, ktorý sme pomáhali založiť, ktorý nás napokon ako národ pomohol zachovať, a ktorý nám pomohol udržať si aj jedinú pravú vieru.

URL adresa článku: <https://christianitas.sk/uhorske-kralovstvo-bolo-nasim-domovom-ktory-sme-pomahali-zakladat-a-ktory-nas-ako-narod-zachoval/>